

41
Dr. BALOGH ALBIN.

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME

A GIMNÁZIUM, REÁLGIMNÁZIUM ÉS REÁLISKOLA III. OSZTÁLYA
SZÁMÁRA

AZ ÚJ KÖZÉPISKOLAI TANTERV ALAPJÁN 35.189/1926 SZ. ALATT ENGEDÉLYEZVE.

A LEÁNYKÖZÉPISKOLÁK III., VALAMINT A LEÁNYKOLLÉGIUMOK
IV. OSZTÁLYA SZÁMÁRA 884—05/18/1929. SZ. ALATT ENGEDÉLYEZVE.

BUDAPEST, A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA.

Értelmezés!

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME

A GIMNÁZIUM, REÁLGIMNÁZIUM ÉS REÁLISKOLA

III. OSZTÁLYA SZÁMÁRA

AZ ÚJ KÖZÉPISKOLAI TANTERV ALAPJÁN

IRTA

Dr. BALOGH ALBIN

BENCÉS TANÁR

Pénteken

Számos képpel.

Radvány

BUDAPEST

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

1927.

PC

(1922.), száműzött családja utóbb a királynéval és *Ottó* öröklő királlyal együtt Spanyolországban talált menedéket.

Itthon *Horthy Miklós* fővezért a nemzet *kormányzónak* választotta és most mind ő, mind a kormány nagy lelkesedéssel fogott a megcsonkított, tönkretett ország talpraállításához. A rend valóban helyreállott, pénzünk romlása megszűnt, a mezőgazdaság és az ipar lassankint visszanyerte erejét. Az ország azonban most is szegény, a kivándorlás mindig erősebb, mert a csonka ország képtelen lakóit eltartani, számukra munkát, megélhetést biztosítani. Visszakiváncolnak újra az elszakított részek és immár a nyugati hatalmak is belátják, hogy hazánk földarabolása nemcsak igazságtalanság volt, hanem hazánk földjén egyúttal a békés életet is lehetetlenné tette. A cseh, oláh és szerb «hódítók» (az úgynevezett kisantant) a megszállt területek magyarságának rendszeres üldözésével iparkodnak hatalmukat megerősíteni, de az erőszakoskodások csak annál inkább növelik az elégtelenséget és kézzelfoghatólag bizonyítják a magyar nemzetet ejtett igazságtalanságot.

A haza sorsának jobbrafordulásához van tehát remény, de minden magyar embernek, öregnek-ifjúnak egyaránt kötelessége, hogy kitartó munkájával, lelkes, hazafias iparkodásával erejéhez képest résztvegyen az ország újjáépítésében.

A jövő Isten kezében van.

Eredmények. — Tanulságok.

(Olvasásra.)

«Kard szerezte, a kereszt tartotta fönn ezt a hazát», melyet egységesnek alkotott a természet Ura.

Hazánk Kelet- és Nyugat-Európa érintkezési pontján, a «*népek országútján*» fekszik. Ilyen helyen a magyar tulajdonképpen sohasem tehetette le a kardot. Örök érdeme nemzetünknek, hogy legtöbbször egymagában századokon át *védelmezte a nyugati műveltséget* a kúnok, tatárok, törökök ellen. De ugyancsak hazánkon át igyekezett terjeszkedni a német hatalom és a magyar nemzetnek sok küzdelmébe került, hogy *szabadságát, függetlenségét* megőrizze. Fényes tehát a mult, melyre vissza-

tekinthetünk, mert szabadságszerető őseink áldozatot, vért nem kimélve ezer éven át annyi ellenséggel szemben dicsőséggel fönn tartották ezt a szép hazát.

A kereszténységnek a *műveltséget* köszönjük. A pogány magyarság sem volt műveletlen, de nomád életmódja miatt sem rendszeres állami életre, sem magasabb műveltség szerzésére nem volt alkalmas. Szent István óta azonban a magyar nemzet állandó érintkezésben volt a nyugati keresztény népekkel, a katolikus egyház papjai egyszersmind a tudományok és az irodalom művelői és tanítói voltak. A kereszténység fölvétele óta van magyar művészet és irodalom, vannak városaink, van fejlett iparunk és kereskedelmünk, van állami szervezetünk, melynek középpontja a szent korona. A kereszténység magasztos tanításai adtak erőt a nemzetnek, hogy össze ne roskadjon a megpróbáltatások idején és hazánk akkor volt a leghatalmasabb, mikor a keresztény hit és erkölcs egészen áthatotta a nemzetet. (Szent László, Kálmán, Nagy Lajos, Hunyadi János, III. Károly.)

Rendkívül fontos tényező továbbá a magyar történelemben, hogy hazánk Európának egyik *legegységesebb országa*. Egységes a *hegyrajza*, mert a Kárpátok és az Alpok, mint természetes védőbástyák övezik. Egységes a *vízrajza*, mert úgyszólván összes folyóvízei a Duna hatalmas medencéjéhez tartoznak. Egységes a *gazdasági élete*, mert az alföldek és dombos vidékek mezőgazdasági terményei ellátják a terméketlen hegyvidékek lakóit, míg a hegyek bányatermékeket és tüzelőanyagot juttatnak az alföldekre. Az alföld és benne Budapest az ország természetes középpontja: ide futnak az összes kereskedelmi útvonalak és a felvidék ipari termékei az alföldön találnak fogyasztó közönségre. Egységes végül az ország *műveltsége*.

Hazánk lakói mind nyelvre, mind vallásra nézve, nagyon különbözők, mert a magyar a más nyelvű, más vallású honfitársát is mindig megbecsülte, sohasem bántotta a nyelve vagy vallása miatt. De a lakosságnak több mint fele magyar és öt százalék híjján az egész ország keresztény: keresztény és magyar tehát hazánk műveltsége is. Az oláhoknak, tótoknak, németeknek, szerbeknek stb. voltak iskoláik, egyesületeik, nem egy városnak és községnek nem magyar volt a hivatalos nyelve, voltak könyveik, újságjaik, képviselőik, de azért az

ország irodalma, művészete, társadalmi élete igazában magyar volt. És ez a magyar műveltség nem egy téren világhírű nagyságokat mutathat föl.

Vannak kiváló *tudósaink*. A természettudományok terén Jedlik Ányos és Eötvös Lóránd báró, a matematikában a két Bolyai neve világszerte ismeretes, az orvostudományban pedig Semmelweis tűnt ki. *Földrajzi kutatóink* (Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László, Lóczy Lajos stb.) ismeretlen vidékeket tártak föl a tudománynak és nagy számmal vannak *feltalálóink*, mint Irinyi János, aki a gyujtót találta föl és újabban nagy jelentőségűek a villamosság fölhasználására szolgáló találmányok (villamos mozdony, ívlámpa stb.).

Vannak kiváló szónokaink, mint a nagyműveltségű *Apponyi Albert* gróf és az apostoli lelkű *Prohászka Ottokár*, és magyar ember sohasem feledheti a szabadságharc lángszavú szónokát, *Kossuth Lajost*. — *Történetíróink* közül kiemeljük *Fejér Györgyöt*, aki történetünk forrásait, okleveleit gyűjtötte össze hangyaszorgalommal 140 kötetbe. *Horváth Mihály* nemzetünk történetét erős magyar érzéssel a szabadságharc végéig írta meg. *Márki Sándor* pedig különösen II. Rákóczi Ferenc korának volt lelkes kutatója.

Tudományos társulataink (Magyar Tudományos Akadémia, Szent István Akadémia, Történelmi, Természettudományi Társulat stb.) a legkiválóbb külföldi tudós társaságokkal vannak egy színvonalon. *Múzeumaink* közül a Magyar Nemzeti Múzeum, a Mezőgazdasági, a Szépművészeti Múzeum gyűjteményeinek gazdagságával, szépségével a külföldiek csodálatát is kivívta. A felsoroltakon kívül azonban mind Budapesten, mind a vidéken számos más társulat, múzeum, könyvtár van, melyek az ország művelődését hathatósan előmozdítják. Itt említjük meg iskoláinkat, különösen egyetemeinket, melyeknek nagyrésze valósággal mintaszerű.

Végül meg kell emlékeznünk a *szépirodalom* nagyjairól, akiknek neve a világirodalom jelesei között van. Ilyen *Vörösmarty Mihály*, a Zalán futása és a Szózat halhatatlan költője; *Arany János*, a magyar elbeszélő költészet legkiválóbb mestere és *Petőfi Sándor*, akiben a legnagyobb magyar dalköltőt csodáljuk. *Jókai Mór*, a páratlan meseszöví regényíró egymaga hatalmas könyvtárt írt össze, *Herczeg Ferenc* az

újabb regényírók között a legkiválóbb, míg *Madách Imre*, az Ember Tragédiájának szerzője, a drámairodalom terén tűnt ki.

Költőink, íróink, tudósaink százaihoz méltóképen csoportosulnak kiváló *művészeink*, kiknek hatalmas számából csak Munkácsy Mihály, Benczúr Gyula és Szinnyei-Merse Pál festők, Zala György, Horvai János szobrászok, Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Lehár Ferenc zeneszerzők nevét említjük.

A szellemi kiválóság e nagynevű és nagyszámú képviselői bizonyítják a magyarság nagy kulturális fölényét a szomszéd népekkel szemben; bizonyítják, hogy van joga az életre és a nemzetek megbecsülésére.

A nemzet kitartó munkáján, meg nem alkuvó akarátán múlik, hogy a trianoni csonka ország helyett ismét helyreálljon a természet alkotta egységes Magyarország, melyben a magyarság és a nemzetiségek békés egyetértésben fejlesztik tovább édes hazánknak gazdasági és szellemi műveltségét, előmozdítják egymás boldogulását. Mert, «amit erő és hatalom elvett, azt idő és kedvező szerencse ismét visszahozhatják, de amiről a nemzet önként lemondott, annak visszaszerzése mindig nehéz és mindig kétséges», mondotta Deák Ferenc, a haza bölcse.

A nemzet sorsa jórészt tőlünk függ: rajtunk áll, méltók akarunk-e lenni dicső őseinkhez, mert a nemzet tagjaiban és tagjai által él, virágzik vagy bukik el dicstelenül. Erre tanít hazánk küzdelmes életének története.